

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора

Бойченко Марини Анатоліївни

на дисертаційне дослідження **Кун Лінжань**

на тему «**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ СПІВАЦЬКОГО НАВЧАННЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Модернізація освітньої системи спрямована, насамперед, на забезпечення високої якості освітніх послуг здобувачам освіти в закладах освіти різних рівнів, зокрема й закладах позашкільної освіти. Саме заклади позашкільної освіти покликані розв'язати надважливе завдання – розкрити потенціал дітей та учнівської молоді з різними видами обдарованості та сформувати в них системи моральних і професійних цінностей. Актуальність обраної Кун Лінжань теми дисертаційного дослідження «Формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності» зумовлена, насамперед, необхідністю пошуку інноваційних підходів до формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання як однієї з передумов розвитку творчої особистості.

Дисертант не випадково обирає співацьке навчання для формування художньо-виконавських цінностей підлітків, оскільки саме музичне мистецтво має потужний потенціал для виховання та розвитку особистості.

Дисертація є складовою комплексної наукової теми кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства ННІ культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка і становить складову комплексного дослідження з тем «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур» (Державний реєстраційний номер 0119U103419 від 01.2019 р. до 12.2021 р.) та «Теорія та методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти» (Державний реєстраційний номер 0122U000265 від 01.2022 р. до 12.2024 р.).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 22 жовтня 2021 року) та уточнено 27.06.2022 року (протокол № 10).

Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Дисертаційне дослідження Кун Лінжань, на наш погляд, відзначається беззаперечною науковою новизною і практичною значущістю. Зокрема, автором уперше: визначено сутність, зміст, структуру, функції художньо-виконавських цінностей, а також критерії, показники та рівні їх сформованості як комплексу художніх потреб, інтересів, оцінок, ставлень, досвіду з приводу співацької діяльності, рівень засвоєння яких дозволяє учневі усвідомлювати основні художні цінності та діяти адекватно в певних навчальних і життєвих ситуаціях; розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методика формування художньо-виконавських цінностей у перебігу експонуально-спонукального, інформаційно-оцінювального та виконавсько-творчого етапів, основою якої виступає відповідне теоретико-методологічне підґрунтя.

Практичне значення має розроблена автором методика формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності.

Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення й отримані результати дослідження висвітлено в 7 публікаціях автора, серед яких 6 одноосібних, зокрема: 3 наукові статі у фахових виданнях, 1 наукова стаття в закордонному виданні, 3 праці апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, під час яких відбулась апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувача, у яких відображено основні наукові результати дослідження, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Таким чином, можемо стверджувати, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Кун Лінжань дає підстави констатувати наявність логічної побудови та послідовності у висвітленні ходу дослідження та його результатів. Здійснено глибокий аналіз понять за темою дисертації. На основі наукового пошуку обґрунтовано й виважено концептуальні положення дослідження, висвітлено особливості імплементації авторської методики формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності, що підтверджують достовірність наукових положень, результатів та висновків дисертації.

Дисертація має чітку структуру. У вступі коректно й обґрунтовано визначено актуальність теми та науковий апарат дослідження. Відповідно до поставленої мети, що полягає в обґрунтуванні, теоретичному розробленні та

експериментальній перевірці методики формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності, окреслено п'ять завдань, розв'язання яких стало можливим завдяки використанню доцільно обраного комплексу теоретичних, емпіричних та статистичних методів. Окреслено теоретичну основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні основи проблеми формування художньо-виконавських цінностей» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань, зокрема здійснено теоретичний аналіз досліджень художньо-виконавських цінностей особистості; розглянуто співацьке навчання учнів підліткового віку як освітній феномен, а також структуру та функції (мотиваційно-пізнавальна, оцінювально-емоційна, діяльнісно-культурологічна, творчо-рефлексивна) формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання.

Цілком погоджуємося з автором, що метою співацького навчання в позашкільній діяльності є особистісний розвиток учня, збагачення його емоційно-естетичного досвіду в ході сприймання та інтерпретацій вокально-хорових творів, а також формування смаків, уподобань, потреб, цінностей під час творчої самореалізації.

Дисертантом переконливо визначено структуру художньо-виконавських цінностей підлітків як цілісної категорії, що охоплює мотиваційно-активізуючий, операційно-діяльнісний, оцінювально-результативний компоненти.

Другий розділ дисертації присвячено обґрунтуванню методики формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання. У даному контексті заслуговують на схвалення вдало обрані дисертантом наукові підходи (полікультурно-національний, діяльнісно-рефлексивний, аксіологічний, особистісний) та відповідні їм педагогічні принципи (художньої цілісності усвідомлення мистецьких явищ; акцентування національних ознак музичних образів під час співацької діяльності; сприяння художньому розвитку учня на основі комунікативних гедоністичних дій).

Наукову цінність становить розроблене й обґрунтоване автором дисертації методичне забезпечення, зокрема педагогічні умови формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання, а саме: досягнення культурологічних орієнтирів під час співацького навчання, що дозволяє реалізовувати такий зміст освітнього процесу, у результаті якого

мистецтво усвідомлюється школярами як цінність світової культури; забезпечення пріоритету виконавської діяльності, що орієнтує вчителя на виявлення і збереження в учнів підліткового віку індивідуально-виконавських проявів, ціннісних смакових уподобань, переваг у мистецтві, урахування та розвиток унікальних, неповторних для певної особистості засобів виконавської діяльності; сприяння індивідуалізації співацького навчання; реалізація єдності раціональних і емоційних способів усвідомлення співацького мистецтва, що передбачає активізацію вчителем мистецтва інтелектуальних можливостей учнів у єдності з емоційними аспектами розуміння естетичної сутності мистецьких образів та їх творення під час співу.

Значну наукову цінність становить дослідно-експериментальна перевірка методики формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання, якій присвячено третій розділ дисертаційної роботи.

Задля оцінювання компонентів сформованості художньо-виконавських цінностей підлітків Кун Лінжань було розроблено критерії, їх показники: критерій мотиваційно-активізуючого компоненту (інтерес підлітка до сприйняття улюблених вокально-хорових творів; активне усвідомлене бажання оволодіння вокально-хоровим матеріалом; усталена необхідність засвоєння співацьких дій); критерій операційно-діяльнісного компоненту (здатність розрізнати виразні засоби й розуміти їх роль у відтворенні художньо-образного змісту вокально-хорових творів; схильність до свідомого оцінювання художньої цінності вокально-хорових творів; прагнення вдосконалювати виконавські вміння згідно з ідеалами про прекрасне й високохудожнє); критерій оцінювально-результативного компоненту (наявність улюблених музичних творів, авторів, виконавців; спроможність до усвідомленого вибору співацького репертуару; здатність до художньо-виконавського втілення вокально-хорових образів) та виокремлено рівні (високий, середній, низький).

Необхідно відзначити чітко організовану експериментальну роботу в межах формувального експерименту, що послідовно здійснювалася протягом трьох етапів. Доведення статистичної розбіжності за всіма критеріями наприкінці формувального експерименту засвідчило ефективність запропонованої методики формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності. Отримані здобувачем результати свідчать про доцільність її впровадження в практику закладів позашкільної освіти.

Загальні висновки висвітлюють результати виконання поставлених Кун Лінжань завдань. Зміст дисертації вдало доповнюють додатки.

Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційна робота відповідає чинним вимогам щодо змісту та оформлення, відзначається зрозумілим та доступним для сприйняття стилем викладу наукових положень, матеріалів та висновків.

Ознайомлення з текстом дисертації Кун Лінжань дає підстави стверджувати, що рецензована наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає чинним вимогам.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У цілому позитивно оцінюючи результати представленої Кун Лінжань дисертаційної роботи, необхідно окреслити певні дискусійні положення щодо змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. Здійснюючи теоретичний аналіз досліджень художньо-виконавських цінностей особистості, автору варто було би не обмежуватися українським науково-педагогічним дискурсом і згадуванням поодиноких прізвищ іноземних науковців, позаяк спроби розв'язання досліджуваної проблеми широко представлені в сучасному зарубіжному науковому дискурсі.

2. На наш погляд, дослідження виграло би, якби автор у межах обґрунтування полікультурно-національного підходу зосередився на можливостях урахування культурної та національної різноманітності у процесі формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності.

3. Вважаємо, що автору варто було би конкретизувати, яким чином здійснювався розподіл здобувачів позашкільної освіти в межах експериментальної та контрольної груп.

Висновок

Ураховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Кун Лінжань на тему «Формування художньо-виконавських цінностей підлітків у процесі співацького навчання в позашкільній діяльності» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Кун

Лінжань, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Марина БОЙЧЕНКО

Підпис М. Бойченко засвідчую
Перший проректор

08.08.2024 р.

Любов ПШЕНИЧНА